

Bisanzowa, Teresa

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : Wspomnienia pośmiertne : Wanda Polaczkowa (1901-1985)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 50, 48-50

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rzystwa. Szczególnie ceniła sobie udział w pracach Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, którego członkiem była od 1945 r. W roku 1981 należała do tej grupy dawnych członków Towarzystwa, która zainicjowała reaktywowanie TNW. Po przejściu na emeryturę kontynuowała swą działalność na rzecz nauki polskiej uczestnicząc w pracach rad naukowych kilku instytutów, rad redakcyjnych czasopism naukowych itp.

Na dorobek naukowy prof. Ireny Chmielewskiej składa się przeszło 100 publikacji, w tym ponad 80 prac eksperymentalnych i kilka wydawnictw podręcznikowych (w tym również tłumaczonych na języki obce). Została odznaczona m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i tytułem Zasłużonego Nauczyciela PRL. Wśród licznych wyróżnień i nagród przyznanych Jej za prace naukowe jest również przyznana w 1981 r. nagroda Fundacji im. A. Jurzykowskiego za całokształt osiągnięć badawczych.

Prof. Irena Chmielewska zmarła w Warszawie 17 stycznia 1987 r. W pamięci współpracowników i wychowanków pozostanie nie tylko jako wybitna uczona i organizator nauki, lecz przede wszystkim jako niezwykła, silna indywidualność. Jej odwaga, wytrwałość i konsekwencja w dążeniu do wytyczonych celów, a także bezwzględna wierność wyznaczanym zasadom pozostanie dla Jej uczniów niedoścignionym wzorem.

Zdzisław Wojciechowski

WANDA POLACZKOWA

(1901—1985)

W dniu 3 marca 1985 r. zmarła w Warszawie dr hab. Wanda Polaczkowa, emerytowany profesor zwyczajny Politechniki Warszawskiej.

Profesor Wanda z Brydów Polaczkowa urodziła się 4 kwietnia 1901 roku w Drohobyczu. Po uzyskaniu matury w 1920 r. w Państwowym Gimnazjum Klasycznym we Lwowie podjęła studia chemiczne na Uniwersytecie Poznańskim i w 1926 r. uzyskała stopień doktora filozofii w zakresie chemii na podstawie pracy wykonanej pod kierunkiem prof. A. Koryczyńskiego na temat *Studia nad Fischerowską syntezą indolu*. W roku 1924 rozpoczęła pracę na Uniwersytecie Poznańskim, początkowo w charakterze młodszego, a następnie starszego asystenta (1926—1929). W roku akademickim 1927/28, jako stypendystka Ministerstwa WR i OP odbyła staż naukowy w Instytucie Pasteura w Paryżu u prof. Ernesta Fourneau.

Od roku 1929 pracowała na stanowisku starszego asystenta w kierowanej przez prof. Szperla Katedrze Chemii Organicznej Politechniki Warszawskiej. W roku 1935 habilitowała się na Wydziale Chemicznym PW na podstawie prac nad pochodnymi 2,3'-bipirydyli i w tym samym roku po uzyskaniu stypendium z Funduszu Kultury Narodowej wyjechała do Heidelbergu, gdzie pracowała przez rok w Kaiser Wilhelm

Institut für Medizinische Forschung kierowanym przez prof. Richarda Kuhna. W latach 1932—1935 prowadziła również działalność dydaktyczną na Wolnej Wszechnicy Polskiej. Wyrazem uznania dla osiągnięć naukowych i dydaktycznych prof. Wandy Polaczkowej było nadanie Jej w 1939 roku Złotego Krzyża Zasługi oraz powołanie na członka-korespondenta Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

W latach wojny i okupacji, które prof. Wanda Polaczkowa spędziła w Warszawie, aktywnie uczestniczyła w tajnym nauczaniu akademickim wykładając chemię ogólną na Wydziale Lekarskim tajnego Uniwersytetu Poznańskiego z siedzibą w Warszawie oraz chemię organiczną na Wydziale Farmacji tajnego Uniwersytetu Warszawskiego. Po upadku Powstania Warszawskiego została wywieziona do Niemiec, skąd powróciła do Warszawy już w kwietniu 1945 r. i natychmiast — wraz z nieliczną wówczas grupą osób — podjęła pracę nad odbudową i organizacją Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej, dzięki czemu stosunkowo szybko została reaktywowana działalność dydaktyczna i naukowa na tym Wydziale.

Od roku 1945 do odejścia na emeryturę w 1971 r. pełniła funkcję Kierownika Katedry (Zakładu) Chemii Organicznej PW, początkowo jako zastępca profesora, od roku 1948 jako profesor nadzwyczajny, a od roku 1957 — jako profesor zwyczajny.

W dużej mierze dzięki wyteżonej pracy organizacyjnej prof. Wandy Polaczkowej, popartej nieprzeciętnymi zaletami Jej charakteru i umysłu, w ciągu kilku zaledwie powojennych lat powstała na Politechnice Warszawskiej Katedra Chemii Organicznej, w której zarówno dydaktyka, jak i prowadzone prace naukowo-badawcze osiągnęły bardzo wysoki poziom. Była świetnym wykładowcą, a realizowany program dydaktyczny, obejmujący wykłady, zajęcia seminaryjne i zajęcia laboratoryjne, stale wzbogacała i unowocześniała zgodnie z aktualnymi osiągnięciami nauki. W roku 1947 ukazał się przetłumaczony przez Nią podręcznik akademicki (*Chemia organiczna*, Hollemann, Richter), a w 1954 r. została wydana *Preparatyka organiczna* będąca pracą zbiorową opracowaną pod Jej kierownictwem. Już w początkach lat pięćdziesiątych na Wydziale Chemicznym Politechniki Warszawskiej prowadziła Ona wykład ponadpodstawowy obejmujący nowoczesne teorie dotyczące budowy elektronowej i reaktywności związków organicznych. Aktywnie uczestniczyła również w pracach różnych Komisji szczebla ogólnokrajowego, opracowujących programy studiów oraz plany prac naukowo-badawczych w zakresie chemii organicznej dla uczelni technicznych.

Skutki ciężkiej choroby, którą przeszła w roku 1955, nie przerwały Jej działalności naukowej i dydaktycznej, choć w znacznym stopniu ograniczyły sprawność fizyczną.

Zainteresowania naukowe prof. Wandy Polaczkowej obejmowały — zgodnie z profilem kierowanego przez Nią Zakładu — przede wszystkim

zagadnienia o charakterze problemowym i teoretycznym z dziedziny chemii organicznej. W Jej powojennym dorobku naukowym należy wyróżnić następujące kierunki badań: wykorzystanie syntezy dienowej do otrzymywania pochodnych pirydyny, badania nad sprzężeniem w niekoplanarnych układach aromatycznych (głównie układ 1,2,3-trifenylobenzenu), tautomeria ketoenolowa, badania pochodnych 1,3-ditioli jako prekursorów heteroaromatycznych karbenów nukleofilowych.

Dużym osiągnięciem prof. Wandy Polaczkowej jest wychowanie dość licznej kadry współpracowników — wypromowała Ona 9 doktorów i 3 doktorów habilitowanych.

Dla grona swych współpracowników była Ona zawsze przykładem i wzorem prawego człowieka o niezłomnym harcie ducha i sile woli oraz znakomitego pedagoga i utalentowanego naukowca.

Teresa Bisanzowa

KAZIMIERZ SMULIKOWSKI

(1900—1987)

Profesor Kazimierz Smulikowski zmarł nieoczekiwanie w dniu 19 września 1987 roku. Liczni przyjaciele i uczniowie przyjęli tę smutną wiadomość z niedowierzaniem, odszedł bowiem w pełni swych niewyczerpanych sił twórczych. Związany z Instytutem Nauk Geologicznych PAN i z Wydziałem Geologii Uniwersytetu Warszawskiego od początku ich istnienia, był jeszcze w gmachu przy al. Żwirki i Wigury 93 kilka

3. Kazimierz Smulikowski